

- [21] <http://www.arl.org/access/naldd/naldd.shtml>
[22] <http://www.rlg.org/toc.html>
[23] <http://www.la-hq.org.uk/liaison/fil/introf.html>
[24] <http://www.ifla.org/VII/s15/sidd.htm>
[25] <http://www.nlc-bnc.ca/iso/ill/>

/JACOBS, Neil-CHAMBERS, Jenny-MORRIS, Anne:
Document delivery Websites. = Interlending &
Document Supply, 27. köt. 2. sz. 1999. p. 65-70./

(Viszocsekné Péteri Éva)

Oroszországi törekvések közös (osztott) könyvtári állományok kialakítására

Az orosz szakirodalomban, illetve a könyvtárpolitikai törekvések között mostanában – mondhatni – hirtelen bukkant fel a közös állomány létesítésére történő buzdítás. Ennek a szövetkezésre épülő együttműködési alakzatnak a dolgát olyannyira komolyan gondolják, hogy máris konferenciát hívtak össze tárgykörében.

Itt azonban közbe kell vetnünk, hogy oroszul a közös állományt „raspredelennyj fond”-nak, azaz osztott állománynak nevezik; ez a referátum a magyarországi terminológiai fejlemények nyomán használja a „közös” jelzőt. [Vö. Vajda Erik: Közös (osztott) katalógizálás – közös (központi) katalógus. (Terminológia, tipológia, stratégia.) = *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 8. köt. 2. sz. 2000. p. 28-39.]

Az említett konferencia egyik előadása a közös állomány „konceptuális alapvetését” prezentálja. Mindenekelőtt megállapítja, hogy néhány könyvtár (legalább 5 jelentősebb könyvtárat említenek ilyenkor) „készleteinek” közös állománnyá szervezése teljesen racionális gondolat, mivel az állományépítési keretek elégtelensége miatt egyik sem ön-ellátó.

Az egyesítésnek nem lehet más célja, mint a használók igényeinek maradéktalan kielégítése.

Hogy erre a siker reményében vállalkozni lehessen, szükség van az elektronizálási és távközlési eszközök meglétére és használatára mind a bel-, mind pedig a külföldi irodalom beszerzésénél, a folyóiratok és újságok megrendelésénél, feltárásánál (központi katalógus) és forgalmazásánál. A beszerzés szakok szerinti megosztását, akárcsak a vállalkozás valamennyi más mozzanatát, a kölcsönös érdek és az önkéntesség alapján határozzák meg.

Valójában a vázolt törekvések csak annyiban újak, hogy – talán fogalmazhatni így – a „civil szerveződés” szabályai érvényesülnek bennük, és rendelkezésükre állnak a legkorszerűbb technikák és technológiák. Meglehet, hogy ez viszi majd sikerre őket szemben a korábbi motiváltság nélküli (felülről presszionált) és meglehetősen eszköztelen kezdeményezések balsikereivel.

/HAHALEVA, Nina-ŠPANCEVA, Svetlana-
AFANAS'EVA, Tat'ána: Konceptual'nye osnovy
formirovaniâ prespredelennogo bibliotecnogo
fonda. = *Bibliotekovedenie*, 4-6. sz. 1999. p. 28-34.)

(Futala Tibor)

Az egyetemi könyvtárak változó finanszírozási rendje Finnországban

Korábban a finn egyetemi könyvtárak, e többségükben nemzeti (könyvtárügyi) intézmények finanszírozását is a szigorú rovatgazdálkodás jellemezte. Az egyes költségvetési rovatokban szereplő összegeket általában nem lehetett más rovatokra átvinni, és az adott költségvetési évben el kellett őket költeni. A lépten-nyomon a financiai előírások korlátjaiba ütköző könyvtárigazgatásnak így alig volt mozgástere.

Az ettől a gyakorlatától való elszakadás fokozatosan ment végbe. Először a rovatok száma csökkent, majd átjárhatóbbá váltak a rovatok közötti

falak, végül a részletekbe menően rendelkező „költségek elölírások” teljesen megszűntek, és a könyvtárak az államtól teljesen tagolatlan költségvetésben részesültek. E szabadság öröme a könyvtárigazgatók maradéktalanul mégsem élheték át, mivel a közkiadásokkal való takarékoskodás miatt a költségvetési előirányzatok összege csökkent.

A könyvtárak menedzselésének módja az új helyzetben szükségképpen változott meg. Most olyasmik is véghezvihetők, amire korábban gondolni sem lehetett. Így például:

- a könyvtárnak joga van az egyes szolgáltatásokat vagy előállítania, vagy másutt megrendelnie;
- szabaddá vált a foglalkoztatás: olyan és annyi munkatársat vehet fel a könyvtár, amilyenre szüksége van, mégpedig nem csak könyvtáros végzettségűt;
- a személyi struktúra megváltoztatását a kormánynak nem kell jóváhagynia;
- a rendelkezésre álló pénzeszközöket át lehet csoportosítani;
- „kereső foglalkozásokat lehet űzni”, miközben a „kereseteket” a könyvtárban lehet megtartani;
- szükség esetén kölcsönöket lehet felvenni az államtól.

Az új gyakorlatnak (természetesen) hátulütői is vannak. Mindenekelőtt nagy terheket ró a könyvtári

menedzsmentre, ui. nagyon nehéz megszokni a „parttalanságot”, azt, hogy nincs egyetlen biztos pont sem a nyugodt navigáláshoz. Aztán: veszélybe kerülhetnek a könyvtáros hivatás alapértékei, amelyek a fejlődés során alakultak ki, illetve verifikálódtak. A reményt azonban nem szabad feladni: az új rendszer előnyeit messzemenően ki kell használni, s ezzel párhuzamosan el kell érni, hogy a manapság divatos egyszerűsítő szemléletből adódó „bakik” ne maradjanak benne a rendszerben.

/HÄKLI, E.: Od detailného príspevku k nečlenenému rotpočtu. = Knižnice a informácie, 31. köt. 7. sz. 1999. p. 282–286./

(Futala Tibor)

A tudomány és a technika információellátásának kérdései Oroszországban

A referátum címében szereplő téma az *Oroszországi Föderáció Tudományos és Technológiai Minisztériuma* kollégiumának ülésén 1998. augusztus 7-én szerepelt. Mégpedig sajátos, az *Állami Nyilvános Tudományos-Műszaki Könyvtár (GPNTB)* szerepét középpontba állító aspektusból.

Nem véletlenül, ui. ez a könyvtár felettébb meghatározó szerepet játszik a tudomány és a technika közvetlen és közvetett információellátásában. 52 ezer olvasójának 34%-a tudományos dolgozó, 22%-a szakember, és 38%-a felsőoktatási hallgató. Körülbelül 20 ezerre tehető azon szervezetek száma, amelyek a GPNTB-t könyvtárközi kölcsönzés, másolatküldés és egyéb szolgáltatások révén veszik igénybe. Százmillió oldalt tesz ki a reprográfiai üzem produkciója.

Az *Állami Tudományos-Műszaki Információs Rendszerben (GSNTI)* a GPNTB a bibliográfia, a szabványosítás nemzeti központja. Ezenfelül az állománygyarapítás, a nemzetközi csere és a számítógépesítés koordinációs központja a tudományos-műszaki könyvtárügy területén. A tudományos-műszaki központi katalógus vezetésének letéteményese, aminek érdekében köteles példányban részesül.

Nyomatott dokumentumállománya 7,8 millió egység, mikrofilmlapokból pedig 1,55 millió példányt mondhat a magáénak. Kb. 2 ezer kurrens folyóirata van. Információs kiadványainak száma kerekén 30. Mintegy 100 külföldi cserepartnerrel tart kapcsolatot.

Az elmondottakból kitetszik, hogy a GPNTB-nek a GSNTI valamennyi problémakörében olyanmilyira tüzetes informáltsága van, hogy lehetsé-

ges és – látni fogjuk az ülés határozataiból – érdemes volt belőle-helyzetéből kiindulva a GSNTI egészének helyzetét áttekinteni.

A kollégiumi ülés a GPNTB előterjesztését elfogadta. 1998 és 2000 között a szóban forgó előterjesztéssel összhangban az alábbiakat tartja mindenekelőtt megoldandó feladatoknak a tudományos-műszaki információ területén:

- szükség van az információs munkát szabályozó törvények kiegészítésére-módosítására a társadalmi mozgások irányainak figyelembevételével;
- elengedhetetlen az információs rendszer működését szabályozó normatív bázis fejlesztése a piactudományi körülményekkel összhangban;
- meg kell szervezni az információs rendszer információkészleteinek monitoringját, és az ország területén való telepítést;
- a Tudományos és Technológiai Minisztérium erősítse kapcsolatait az ország regionális szervezeteivel az ott élő tudósok és kutatók információellátásának javítása érdekében;
- az információkészletek hozzáférése érdekében osztott navigációs rendszert kell létrehozni;
- a tudományos-műszaki központi katalógust „elektronizálni” kell;
- nem tűr halasztást az információs rendszer elektronikus könyvtárainak megtervezése;
- az információs rendszerben és a felsőoktatásban működő számítógépi és távközlési hálózatokat fokozatosan integrálni kell;